

Валентина КУРИЛЯК,

orcid.org/0000-0001-5245-9700

докторантка кафедри культурології та філософії
Національного університету «Острозька академія»

(Острог, Рівненська область, Україна) *valentina.kuryliak@gmail.com*

НАПРЯМИ МЕДИКО-САНІТАРНОЇ РОБОТИ ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ В УКРАЇНІ

У статті досліджено напрями медико-санітарної роботи Церкви адвентистів сьомого дня в Україні. Розглянуто корпус офіційних заяв, рекомендацій та документів, які декларують та регулюють медичну й оздоровчу діяльність Церкви, зокрема й низку заяв, які є відповіддю на виклики у сфері світової охорони здоров'я. Проаналізовано заяви Церкви, які стосуються таких захворювань, як СНІД і COVID-19, та заклики щодо утримання від уживання алкоголю, тютюну та наркотичних речовин. Проаналізовано навчальну програму медико-місіонерських програм, за якими на базі адвентистських санаторіїв в Україні навчаються студенти медико-місіонерських програм, основним завданням яких є практичне впровадження принципів здорового способу життя у громадськість та подальша робота в адвентистських оздоровчих закладах. Основні напрями медико-санітарної роботи Церкви в Україні такі: допомога в позбавленні від залежностей (ігрова та психологічна), корекція раціону харчування, допомога тим, хто бажає кинути курити, уживати алкоголь та наркотики, здоровий спосіб життя, планування сім'ї, робота медичних закладів, санаторіїв тощо. Встановлено, що рекомендації адвентистам включають такі способи служіння суспільству у сфері здоров'я, як: участь у зусиллях зі скорочення ризику захворюваності на СНІД, турботу про тих, у чийх сім'ях є хворі, призначення на регіональних рівнях Церкви відповідальних осіб, які співпрацюють з іншими (нецерковними) організаціями на місцевому або національному рівні, розроблення і проведення освітніх програм у боротьбі зі СНІДом тощо. У дослідженні звернено увагу, що батьки-адвентисти культивують у дітей християнські цінності й усвідомлення того, що недотримання принципів здорового способу життя призводить до негативних наслідків. Доведено, що через різноманітні оздоровчі заклади Церкви адвентистів сьомого дня в Україні намагається привернути увагу громадськості до збереження фізичного та духовного здоров'я людини.

Ключові слова: Церква адвентистів сьомого дня, офіційні заяви, медико-санітарна робота, Україна.

Valentina KURYLIAK,

orcid.org/0000-0001-5245-9700

Doctoral Student at the Department of Cultural Studies and Philosophy
National University of "Ostroh Academy"

(Ostroh, Rivne region, Ukraine) *valentina.kuryliak@gmail.com*

DIRECTIONS OF MEDICAL AND SANITARY WORK OF THE SEVENTH-DAY ADVENTIST CHURCH IN UKRAINE

The article examines the areas of medical and sanitary work of the Seventh-day Adventist Church in Ukraine. A body of official statements, recommendations and documents that declare and regulate the medical and health activities of the Church, including a number of statements that respond to the challenges in the field of global health. The Church's statements on diseases such as AIDS and David-19 and calls for abstinence from alcohol, tobacco and drugs were analyzed. The curriculum of medical missionary programs is analyzed, according to which medical missionary students study on the basis of Adventist sanatoriums in Ukraine, the main task of which is the practical implementation of the principles of a healthy lifestyle in the public and further work in Adventist health facilities. The main areas of health work of the Church of the SDA in Ukraine are as follows: help in getting rid of addictions (gaming and psychological), dietary adjustment, assistance to those who want to quit smoking, alcohol and drugs, healthy lifestyle, family planning, work of medical institutions, sanatoriums, etc. Recommendations for Adventists include ways to serve society in the field of health: participation in efforts to reduce the risk of AIDS, care for those whose families have patients, appointment at the regional levels of the Church of responsible persons who cooperate with other (non-church) organizations at the local or national level, development and implementation of educational programs in the fight against AIDS, etc. The study notes that Adventist parents cultivate Christian values in children and the realization that failure to follow the principles of a healthy lifestyle entails negative consequences. It has been proven that the Church of the Seventh-day Adventists in Ukraine is trying to draw public attention to the preservation of physical and spiritual health through various health facilities.

Key words: Seventh-day Adventist Church, official statements, health work, Ukraine.

Постановка проблеми. Формування принципів здорового способу життя є актуальною темою для кожної людини. Це пов'язано з тим, що сучасний ритм життя потребує від людини значного вкладу праці, часу та власного здоров'я. Навіть більше, дослідження проблемних аспектів, які стосуються здорового способу життя, набуває нині особливої актуальності у зв'язку зі світовою загрозою від пандемії COVID-19. Застерігаючи громадян від зараження, «Національна служба здоров'я України» неодноразово наголошувала, що більше шансів перенести хворобу без трагічних наслідків мають люди віком до 65 років, або ті, хто не хворіють «хронічними захворюваннями легень, астмою, серцевими захворюваннями, діабетом, нирковою недостатністю» тощо (Національна служба здоров'я, 2020). Інакше кажучи, чим здоровіша людина, тим більше в неї можливостей справитися із захворюваннями, які виникають у процесі життя. Зокрема, низка досліджень, проведених шведськими вченими, переконливо показала, що «здоровий спосіб життя є одним із найважливіших факторів, які обумовлюють довголіття <...> знижують у жінок ризик отримання інсульту наполовину <...> скорочують ризик мікроінсульту на 86%» (Семенова, 2015).

У розрізі вищенаведеного однією з показових представниць та захисниць способу здорового способу життя у світі та Україні є Церква адвентистів сьомого дня (далі – Церква АСД), яка від початку свого існування пропагує нерозривний зв'язок між духовним та фізичним здоров'ям людини. В Україні Церква АСД налічує 47 642 осіб (станом на 2017 р.) (Балаклицький, 2011). Значна кількість санаторіїв, оздоровчих центрів, клубів здоров'я тощо привертають увагу дослідників не лише з медичного погляду, але й з істориків, які досліджують дану конфесію.

Аналіз досліджень. Побіжно теми медико-санітарної роботи та здорового способу життя в дослідженні конфесії адвентизму в Україні порушували І. Чернушка в дисертаційній роботі «Сучасний стан та основні тенденції розвитку адвентизму в Україні», М. Жукалюк та В. Любащенко у праці «Історія Церкви адвентистів сьомого дня в Україні», зазначимо сумісне дослідження В. Докаша й І. Ченушки у статті «Інституалізація адвентизму в Україні». Однак у згаданих та інших дослідженнях адвентизму в період суверенності України детально не досліджувалася тема медико-санітарної роботи Церкви АСД в Україні, особливо в контексті офіційних заяв, які містять задекларовані наміри, що мають значні практичні наслідки, про які ми зазначимо нижче.

Мета статті. Отже, цікавим буде дослідити діяльність Церкви АСД в Україні у сфері медико-санітарної роботи, це й визначаємо як основну мету нашого дослідження. Для досягнення мети визначаємо низку завдань, а саме: аналіз змісту офіційних заяв Церкви АСД, огляд напрямів діяльності санаторних закладів та програм навчання адвентистів у розрізі теми здорового способу життя. Для вирішення поставлених завдань ми скористаємося корпусом документів, що складаються із корпусу опублікованих офіційних заяв, рекомендацій та інших документів Церкви адвентистів сьомого дня.

Виклад основного матеріалу. Церква АСД обстоює ідею нерозривності зв'язку між способом життя і його впливом на духовний стан людини, демонструє зацікавленість у здоров'ї суспільства на практиці. Це яскраво видно на прикладі реакції Церкви АСД на суспільні проблеми, пов'язані зі здоров'ям людей у всьому світі, а також на прикладі тих дій або засобів, якими адвентисти досягають кращого стану здоров'я – як власного, так і своїх ближніх. Зауважимо, що Церква АСД має свою власну систему загального медичного сервісу, частинами якої є заклади охорони здоров'я (лікарні, поліклініки, стоматологічні клініки, санаторії, будинки для людей похилого віку, реабілітаційні центри тощо). Ця система діє відповідно до принципів, прописаних у церковних документах, які будуть основною теоретичною базою нашого дослідження.

Як Всесвітня організація Церкви АСД (Генеральна конференція), так і її регіональні представництва (дивізіони, уніони) періодично висловлюються на теми, що стосуються здоров'я людей і цілих націй, розкривають механізми взаємовпливу фізичної і духовної сфер. Так, у заяві Церкви АСД про «*принципи організації роботи установ системи охорони здоров'я*» (1988 р.) підкреслюється, що «Христос служив людині як цілісній особистості. За прикладом служіння Христа в місію Церкви АСД входить служіння зцілення людини як цілісної особистості – зцілення їх тіла, розуму і духу». Таке служіння передбачає лікування та догляд за хворими, надання допомоги тим, хто страждає, профілактику. «Невід'ємним елементом цього служіння є просвітницька робота, що роз'яснює закони здоров'я, взаємозв'язок духовного начала і природних законів, відповідальність людини перед цими законами і вплив благодаті Божої, яка є гарантією здорового і щасливого життя», – наголошується в документі.

Медико-санітарна робота лікувальних адвентистських закладів, як зазначено в документі,

«повинна відображати турботу про людину, дуже високу оцінку людського життя в цілому і повагу гідності кожної особистості». Адже ці заклади призначені «для служіння суспільству». Не тільки лікування, але й «первинна профілактика і про-світа в галузі охорони здоров'я» є важливою частиною роботи цих закладів.

Адвентистські медпрацівники та члени Церкви, що виконують служіння, пов'язане зі здоров'ям, керуючись цінністю гідності людини, повинні створювати безпечну і дружню атмосферу, «що сприяє фізичному, психологічному та духовному зціленню пацієнта і здобуттю ним знань про здоровий спосіб життя». Догляд і турбота про тих, хто вмирає, і підтримка їхніх сімей, як стверджується, засновані на цьому ж принципі.

Робота адвентистських установ передбачає навчання перспективних працівників, зокрема проведення клінічної практики студентів. Загалом діяльність висококваліфікованого медперсоналу «повинна свідчити про втілення в життя високих моральних принципів та ідеалів Церкви адвентистів сьомого дня».

Частина документа розповідає про принципи взаємодії адвентистських лікувальних установ та відділу здоров'я Церкви на всіх рівнях структури церковної організації. Зокрема, «керівництво роботою закладів охорони здоров'я має здійснюватися на основі постійних консультацій із Відділом служіння здоров'я Генеральної конференції. У міру необхідності місія / конференція, уніон, дивізіон і Відділ служіння здоров'я Генеральної конференції повинні працювати в тісній співпраці» (Офіціальні заявлення Церкви, 2010). Також Заява пропонує адвентистам під час відкриття лікувальних установ враховувати «потреби охорони здоров'я на даній території» (Офіціальні заявлення Церкви, 2010: 82–85).

Від початку свого існування Церква АСД приділяла увагу боротьбі із залежностями від вживання речовин, як-от тютюн, алкоголь та наркотики. Так, у заяві «про наркотики» (1985 р.) міститься посилення на п. 22 Основних положень віровчення Церкви, підкреслюється зв'язок здоров'я духовного і фізичного: «Нам треба прагнути тільки до того, що допоможе нам привести наші думки і все наше єство на послух Христові, Який бажає, щоб ми були здорові, радісні і щасливі. Щоб наше існування було наповнене радістю, адвентисти сьомого дня спонукають кожну людину вести спосіб життя, що виключає вживання тютюнових виробів, алкогольних напоїв, наркотиків і зловживання ліками» (Офіціальні заявлення Церкви, 2010: 68). Про те саме йдеться і в більш пізній

заяві «щодо вживання алкоголю, тютюну, наркотичних речовин і щодо наркотичної залежності» (1990 р.).

Адвентисти у всьому світі засуджують уживання речовин, що руйнують життя, сім'ю і духовність. «Позиція Церкви щодо вживання алкоголю та тютюну незмінна. За останні десятиліття Церква активно підтримувала антиалкогольну й антинаркотичну просвіту віруючих, об'єднуючи свої зусилля з іншими організаціями з метою просвіти всього суспільства з питань профілактики алкоголізму та наркотичної залежності», – констатується в заяві. Документ згадує програму «Як кинути курити», що була розроблена Церквою на початку 1960-х рр., охопила весь світ і допомогла тисячам курців відмовитися від своєї залежності. Сьогодні адвентисти подвоюють свої зусилля із профілактики наркотичної залежності, розробляють нові програми (Офіціальні заявлення Церкви, 2010: 49–50).

Навіть більше, у Заяві Церкви АСД про куріння і етичні та правові аспекти його профілактики (1996 р.) віряни пропонують такі кроки, пов'язані з державною обмежувальною політикою щодо куріння: «однакову заборону реклами будь-яких тютюнових виробів; встановлення норм, що регламентують захист дітей та молоді, на яких націлені зусилля тютюнових компаній; посилення законів, що забороняють куріння у громадських місцях; більш активне і систематичне використання засобів масової інформації для освіти молоді про небезпеку, пов'язану з курінням; значне підвищення акцизів на тютюнові вироби; введення норм, що вимагають від тютюнових компаній виплати коштів на потреби охорони здоров'я, пов'язані зі споживанням людьми, для яких випускається продукція». Мета таких пропозицій від Церкви – порятунок життя мільйонів людей щорічно (Заявлення Церкви, 2012).

Однією з найактуальніших проблем у суспільстві у сфері здоров'я, на яку реагує Церква АСД, є так звана «чума ХХ сторіччя» – СНІД. Так, у «Рекомендаціях <...> у зв'язку з розповсюдженням епідемії СНІДу» (1996 р.) констатується, що ця епідемія масштабується з такою швидкістю, що цілком може зачепити кожну сім'ю, через це проблема згаданої хвороби «має глибокий вплив на всесвітню євангельську місію Церкви адвентистів сьомого дня (Офіціальні заявлення Церкви, 2010: 186–189).

У документі «Відгук Церкви АСД на проблему СНІДу» (1990 р.) Церква мотивує своїх вірян: «Ми зобов'язані володіти достатньою інформацією про небезпеки цієї хвороби і шляхи її поширення. Нам

необхідно використовувати ці знання, щоб захистити себе від СНІДу, а також розповісти іншим людям про способи його попередження. Керівники всіх адвентистських установ і місцевих громад повинні активно просвіщати людей у питаннях профілактики ВІЛ-інфекції» (Официальные заявления Церкви, 2010). Документ містить рекомендації про внутрішньоцерковні структури, створені з метою протидії хворобі. «У 1987 р. Генеральною конференцією був створений спеціальний комітет із питань СНІДу, до складу якого входять фахівці в області медицини, охорони здоров'я, догляду за хворими, члени церковного керівництва, представники із захисту інтересів меншостей, фахівці в області етики, богослов'я й освіти. Рекомендації цього збірного комітету після утвердження стають основою для рішень виконавчих комітетів і рад церковних організацій, що дозволяє Церкві АСД застосовувати збалансований, усебічний і своєчасний підхід до проблеми СНІДу» (Официальные заявления Церкви, 2010).

Текст «Відгуку» закликає пропагувати і просвіщати населення щодо профілактики поширення ВІЛ-інфекції. У такому служінні повинні бути задіяні як пастори та капелани, працівники адвентистських медичних установ, так і рядові члени Церкви. Відгук передбачає співчуття і турботливе ставлення: «Християнський обов'язок членів і працівників Церкви адвентистів сьомого дня – відгукуватися на потреби і ставитися до людей, що страждають на СНІД, так, як наш Спаситель Ісус ставився до хворих і знедолених. Лікарні та клініки <...> повинні забезпечити таку обстановку, в якій хворі на СНІД отримують співчутливий і якісний медичний догляд» (Официальные заявления Церкви, 2010). Серед основних рекомендацій для всіх людей щодо запобігання СНІДу адвентисти виділяють такі: утримання від дошлюбного сексу, моногамний шлюб, шанування цінності сім'ї; контроль над медичними інструментами (стерилізація медичних голок або шприців), перевірка крові перед її переливанням (Официальные заявления Церкви, 2010: 232–239).

Інший документ, присвячений цій же темі, «Рекомендації Церкви адвентистів сьомого дня у зв'язку з розповсюдженням епідемії СНІДу» (1996 р.), спонукає керівників Церкви реагувати на поширення епідемії хвороби, «виробленням ініціатив в галузі освіти, профілактики захворюваності і соціального служіння <...> Керівникам Церкви належить забезпечувати віруючих достовірною інформацією їхньою рідною мовою і в рамках особливостей їхньої культури» (Официальные заявления Церкви, 2010).

Загалом рекомендації адвентистам включають такі способи служіння суспільству у сфері здоров'я, як:

- участь у зусиллях зі скорочення ризику захворюваності на СНІД; турботу про тих, у чиїх сім'ях є хворі; призначення в кожному дивізіоні (регіональне об'єднання Церкви) відповідальних осіб, що повинні реагувати на проблему; співпраця з іншими (нецерковними) організаціями на місцевому або національному рівнях;

- розроблення і проведення освітніх програм з боротьби зі СНІДом;

- виховання в молоді навичок успішно долати сексуальні спокуси; служіння з догляду за хворими (за наявності досвіду);

- культивування батьками і взагалі дорослими прихильності «такому способу життя, який стверджує християнські цінності, і усвідомлення ними того факту, що невірність у шлюбі і вживання алкоголю або інших наркотичних речовин безпосередньо негативно впливає на формування уявлень про секс і сексуальну поведінку їхніх дітей».

У будь-якому з методів служіння, спрямованого на просвіту, профілактику або догляд за хворими на СНІД, «Рекомендації» радять адвентистам наслідувати приклад Христа, який прийшов на землю, щоб дати зцілення духа і тіла тим, хто страждає, підкреслюють єдність законів фізичних і духовних (Официальные заявления Церкви, 2010, 186–189).

Відзначилася Церква адвентистів сьомого дня в захисті жіночого здоров'я, про що йдеться в підготовленій у 1995 р. заяві «Про мутіляцію жіночих статевих органів» (яка практикується в деяких країнах). У документі зазначено, що ця практика є неприйнятною, оскільки «ставить під загрозу фізичне й емоційне здоров'я людей, а також їхніх родичів». «Хоча Церква адвентистів сьомого дня є рішучим захисником релігійної свободи, вона вважає, що право сповідувати ту чи іншу релігію не виправдовує завдання шкоди іншим людям» (Официальные заявления Церкви, 2010, 291–296).

Знаючи, що серед християн останнім часом ширяться погляди про шкідливість щеплень, Церква АСД у 2015 р. висловила свою позицію щодо імунізації: «Ми вітаємо відповідальну імунізацію / вакцинацію і не володіємо будь-якими релігійними або заснованими на вірі причинами не спонукати наших прихильників до відповідальної участі у профілактичних програмах з імунізації» (Позиция, 2015). Також не лише Всесвітня організація Церкви адвентистів сьомого дня висловлюється щодо актуальних проблем, пов'язаних

зі здоров'ям, але й її представництва на місцях, а також окремі адвентистські лідери, служителі, медичні працівники, де українські адвентисти не є винятком.

Так, у 2020 р. з початком пандемії коронавірусу Адвентистська церква в Україні (а саме відділ здоров'я Української уніонної конференції, клініка «Ангелія», на прохання Міністерства охорони здоров'я України) закликала ставитися до кожної людини як до пріоритету держави, не маніпулювати свідомістю громадян через страх пандемії. Приводом для такої реакції став випадок у Санжарах, коли деякі жителі протестували проти повернення з Китаю до України своїх співвітчизників. Адвентисти наголошували, що українцям треба підтримувати співгромадян, що перебувають на обсервації, не допускати проявів ненависті до них.

Медики Церкви закликали не вірити неправдивій інформації про методи поширення хвороби (зокрема, нагадали, що вірус не циркулює в повітрі за умов далекої відстані) і водночас попереджали громадян, щоб ті трималися на відстані один від одного для «переривання епідемічного ланцюга». Окремим пунктом можна відзначити турботу не тільки про фізичний, але й про «психоемоційний стан евакуйованих» (Звернення, 2020).

Наступними кроками від клініки «Ангелія» стало періодичне інформування суспільства щодо інфекції COVID-19. Лікарі пояснювали, якими є симптоми COVID-19, хто є групою ризику, як себе захистити від коронавірусної й інших інфекцій. Наголошувалося, що особливе місце серед заходів щодо захисту посідає «зміцнення імунітету через здоровий спосіб життя» (Інформація о коронавірусе, 2020).

Розглядаючи Адвентистську церкву в Україні, варто звернути увагу на діяльність її відділу здоров'я, який входить у структуру відділів Церкви в усьому світі. Відділ здоров'я Церкви адвентистів сьомого дня в Україні був створений у 1993 р. За роки свого існування він став ініціатором і організатором багатьох подій, серед яких: медичні конференції, тренінги для членів церкви і пасторів, лекції на євангельських програмах, дні здоров'я, виставки здоров'я, табірні зібрання. Представники відділу періодично проводять в Україні такі програми, як «Дихайте вільно» (як кинути курити), «Ходить легко», «Живіть радісно», «Контроль стресу», «Грудне вигодування» тощо. Так, у 1997 р. українські адвентисти провели першу медико-місіонерську школу в місті Буча в Київській області за підтримки ОСІ, з її представником Чарльзом Кливлендом.

Якщо говорити про напрями, за якими діє відділ здоров'я Церкви АСД в Україні, то узагальнено вони виглядають так: позбавлення від залежностей – від алкогольної та наркотичної до емоційних; корекція харчування – поширеною проблемою є високий рівень серцево-судинних захворювань – високий рівень холестерину і жиру в дієті, гіподинамія, надмірне вживання солі тощо; допомога тим, хто бажає кинути курити; здоровий спосіб життя; планування сім'ї (викликом у наш час є високий рівень абортів); робота медичних закладів, санаторіїв.

У рамках відділу здоров'я в Україні створені і діють кілька адвентистських центрів здорового способу життя («пансіонати», або «санаторії»): «Наш дім» (із 2002 р.), пансіонат «Десна» (із 2013 р.), «Буковинська черешенька» (із 2009 р.), «Гармонія» (із 2011 р.), «Айдар» (із 2014 р.), «Барвінок» (із 2010 р.). До послуг покупців – 45 крамниць здорового харчування. Діяльність таких центрів зосереджена на намаганні під час десятиденного відпочинку зацікавити гостей санаторію інтегрувати принципи здорового способу у своє життя. Для цього протягом усього відпочинку гостей харчують рослинною (вегетаріанською) їжею, приготовленою без зажарювання. Кожного дня проводять лекції щодо восьми принципів життя, навчають відвідувачів готувати здорову їжу під час кулінарного класу та намагаються на практиці показати за допомогою порівняння фізіологічних показників (тиск, вага, жирова маса тощо) на початку та в кінці заїзду, що за десять днів можна істотно покращити своє здоров'я та скинути зайву вагу. Завдяки заняттям у спортзалі, басейні та скандинавській ході на свіжому повітрі відвідувачів знайомлять із важливістю фізичних навантажень у повсякденному житті та їхнім корисним впливом на здоров'я люди. А завдяки різноманітним типам обгортювань, масажів, відвідуванню соляної кімнати, прийняттю трав'яних ванн тощо відвідувачам забезпечується косметичний компонент відпочинку. Звісно, на територіях санаторіїв АСД не має магазинів чи місць, де продаються алкоголь, тютюн чи, наприклад, м'ясні вироби, які теж вважаються шкідливими для здоров'я продуктами. Поєднанням трьох складників: способу харчування, фізичних навантажень і практики духовних принципів життя у санаторіях, адвентисти намагаються пропагувати принципи здорового способу життя.

Невід'ємною складовою частиною процвітання реформи здорового способу життя є організація та проведення медико-місіонерських шкіл, які зазвичай функціонують на базах санаторіїв та медичних

центрів АСД в Україні. Наприклад, у листі-зверненні працівників навчально-методичного центру «Нашого дому» до членів Церкви АСД щодо організації медико-місіонерських шкіл (2007 р.) збереження здоров'я визнається однією з найголовніших потреб як людини, так і суспільства загалом, якому християни повинні служити за прикладом Христа: «<...> У нашій Церкві сформувалася важлива галузь служіння – медична місіонерська робота. Дана концепція заснована на біблійному вченні про служіння Церкви методами медичного євангелізму» (Письмо обращение, 2007).

Лист-звернення містить цитати з авторитетної для адвентистів письменниці Еллен Уайт, що багато писала про важливість вістки про здоров'я, наприклад: «Протягом кількох років Господь звертає увагу Свого народу на Реформу здоров'я, яка є важливою ланкою у справі приготування до Пришестя Сина Людського» (Уайт, 2010); «<...> медична місіонерська робота – готувати шлях для Євангелія. Це втілення благої вістки, прояв Христового співчуття. Люди так сильно цього потребують, і світ готовий прийняти таке благовістя» (Уайт, 1996).

Щоби втілити на практиці служіння суспільству у сфері здоров'я, центр «Наш дім» регулярно організовує мобільні медико-місіонерські школи з метою навчання рядових членів церкви основам медичного євангелізму. Передбачається, що випускники будуть здатні допомагати людям, які страждають на фізичні та духовні недуги. Медико-місіонерська школа пропонує два варіанти навчання: інтенсивний курс (протягом місяця), який передбачає одномісячну програму навчання. Ця програма дає можливість знайти своє місце у практичному служінні Церкви АСД.

Студенти, які успішно закінчили інтенсивний курс, можуть продовжити своє навчання на повному курсі, який передбачає шестимісячну програму навчання. Запропоновані для вивчення предмети розширяють горизонти в розумінні принципів місіонерського служіння та готують випускників школи допомагати людям, які страждають фізичними та духовними недугами. Зокрема, предмети інтенсивного та повного курсів спрямовані на розуміння свого покликання у служінні, дослідження зв'язку між фізичним зціленням та істиною про спасіння людини загалом. Вивчення основних причин захворювань та критеріїв ефективних методів лікування відбувається під час викладання нижчезазначених дисциплін.

«Містична медицина» – включає пояснення того, що в сучасному світі існують сотні способів і методів зцілення. Деякі, що спершу здаються без-

печними, але насправді небезпечні для фізичного та духовного здоров'я, методики зцілення проникли у християнство. Дослідженню основних напрямів лженауки присвячений даний предмет.

«Харчування» – вивчаються основні принципи харчування й існуюча наукова інформація, скомпоновані із надихаючим керівництвом. Особливу увагу приділяють поступовому переходу від традиційного до лакто-овоче-вегетаріанського харчування. Тоді як предмет «Кулінарний клас» є практичною частиною предмета «Харчування». Студенти вчаться готувати вегетаріанські блюда, складати меню та проводити заняття кулінарного класу для всіх, хто цього бажає.

Навчальний курс «Анатомія і масаж» пропонує вивчення теоретичних і практичних основ мистецтва масажу. Студенти вивчають різні методи проведення масажу. Паралельно цьому йде детальне вивчення основ анатомії. У цьому ж розрізі вивчається предмет «Перша медична допомога». Предмети «Лекції про здоров'я», «Догляд за хворим» включають вивчення принципів підготовки курсу простих лекцій про здоровий спосіб життя та семінари. Створюються всі умови для того, щоб студенти змогли набути досвід, проводячи лекції для широкої аудиторії слухачів.

Варто звернути увагу на предмет «Клас праці», під час якого студенти мають можливість розвиватися фізично та духовно для виховання в собі «хрестоподібних» рис характеру, як-от милосердя, любов до ближнього, доброта тощо. А на предметі «Біблійна гігієна стриманості» студентів вчать застосовувати біблійні принципи стриманості та гігієни, як особистої, так і громадської.

Однією з незвичних академічних практик є умова проведення виставки здоров'я. «Виставка здоров'я», на думку організаторів медико-місіонерської школи, є сучасним засобом для привернення уваги громадськості до здорового способу життя та духовності. Студенти ознайомлюються із принципам проведення виставки, а також безпосередню беруть участь в її організації та проведенні. Для закріплення теоретичних навичок студенти проводять лекції для широкої аудиторії і відточують практичні навички в кулінарних класах, на курсах з анатомії і масажу, моделювання першої медичної допомоги тощо.

Студенти, які успішно закінчили інтенсивний курс, можуть продовжити своє навчання на повному курсі. Перед ними відкривається можливість стати викладачами інтенсивного курсу на базі Навчально-методичного центру «Наш дім», а також в інших містах України, Росії, Білорусі, у республіках Середньої Азії. Вірня-

медпрацівники об'єднані в Адвентистську медичну асоціацію України (далі – АМАУ). Ця Асоціація об'єднує лікарів-адвентистів із метою спрямування їхніх професійних знань і високої християнської моралі на відродження здорового способу життя, духовності та милосердя, сприяння гармонійному розвитку духовних і фізичних сил народу. Члени Асоціації розробляють програми щодо поліпшення екологічного стану навколишнього середовища, боротьби із залежностями (паління, уживання алкоголю та наркотиків), підвищення і зміцнення загальнолюдських ідеалів.

У 1997 р. Адвентистська церква придбала в Києві незавершену будівлю за адресою: вул. Лариси Руденко, 3, під медичний центр. Зараз він відомий під назвою «Ангелія». Із 2008 по 2013 рр. тривало будівництво, у 2014 р. відбулася посвята будівлі та реєстрація клініки медичного центру. У 2016 р. отримали ліцензію на медичну діяльність, у 2017 р. відбулось посвячення команди медичного центру. Сьогодні «Ангелія» працює за трьома основними напрямками: лікування (сімейна медицина, психіатрія, невралгія, стоматологія, фізіотерапія, реабілітація); профілактика (мобільні клініки, оздоровчі програми); навчання (школа консультації із залежностей). За роки існування в стаціонарі й амбулаторно через медичний центр пройшли приблизно 10 тис. пацієнтів. У команді «Ангелії» – 35 співпрацівників. Директором МЦ та головним лікарем є Юрій Бондаренко.

Також адвентисти за допомогою щомісячних вечірніх лекцій із здоров'я в кожній із церков АСД в Україні розкривають детально принципи здорового способу життя. Зазвичай лекторами є особи, які мають державну медичну освіту і працюють за фахом. Таким чином члени церкви АСД отримують детальнішу інформацію про те, як збалансовано підходити до впровадження в життя принципів здоров'я. Також у великих церквах іноді практикують щотижневу «Хвилинку здоров'я», де зазвичай зачитують матеріал, який стосується користі від вживання деяких продуктів, чистої

води, фізичних вправ тощо. Тобто Церква АСД як у середині, так і зовні намагається різними методами переконати людей у важливості принципів здорового способу життя.

Звісно, між задекларованими офіційними заявами, листами-зверненнями та значною теоретичною базою щодо виконання принципів здорового способу життя членами Церкви АСД існує незначний розрив. Тобто теоретичні принципи не завжди збігаються з їхнім практичним втіленням адвентистами в життя. Цей розрив зумовлений тим, що адвентистська спільнота складається з людей, які в різний час стали членами Церкви, дехто із членів є принциповим у дотриманні системи здорового способу життя, а дехто вибірково підходить до принципів цього вчення. Однак принципові та менш принципові в досліджуваному питанні єдині в таких аспектах, як категорична відмова від вживання: алкоголю, тютюну, наркотичних засобів та нечистої їжі (перелік наведений у книзі Левит). Різниця зазвичай полягає в цілковитій відмові від уживання продуктів тваринного походження, повному або неповному виконанні восьми принципів здоров'я. Тобто в тих аспектах, які не виходять за рамки доктринального вчення Церкви адвентистів сьомого дня.

Висновки. Отже, у результаті проведеного дослідження структури Церкви адвентистів сьомого дня, дії її відділів та установ (зокрема, відділу здоров'я та церковних лікувальних закладів), публічних висловлювань, заяв, рекомендацій та звернень Церкви на різних рівнях (від усесвітнього до регіонального) можемо зробити висновок, що медико-санітарна робота адвентистів в Україні не лише задекларована в офіційних заявах та документах Церкви, але й практично реалізується через різноманітні громадські заходи, через навчання на медико-місіонерських програмах на базах адвентистських санаторіїв та центрів здоров'я, інші внутрішньоцерковні заходи, ціллю яких є профілактика і закріплення принципів здорового способу життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна служба здоров'я України: коронавірус COVID-19 – групи ризику. *Управління охорони здоров'я Миколаївської облдержадміністрації*. 2020. URL: <http://oblzdrav.mk.gov.ua/index.php/golovna/novini/8687-natsionalna-sluzhba-zdorov-ya-ukrajini-koronavirus-covid-19-grupi-riziku> (дата звернення: 14.04.2020).
2. Здоровый образ жизни молодежи (от абитуриента медицинского вуза до специалиста) / Н. Семенова и др. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 1. URL: <https://www.science-education.ru/pdf/2015/1/859.pdf> (дата звернення 24.04.2020).
3. Балаклицький М. Медіатизація протестантизму в Україні 1991–2010 рр. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2011. 379 с.
4. Официальные заявления, рекомендации и другие документы Церкви адвентистов седьмого дня. Заокский : Источник жизни, 2010. 384 с.
5. Заявление Церкви АСД по вопросу о курении и этических аспектах его профилактики. *The General Conference of the Seventh-day Adventist Church*. 2012. URL: <https://esd.adventist.org/2012/03/02/zayavlenie-tserkvi-asd-po-voprosu-o-kurenii-i-eticheskikh-aspektah-ego-profilaktiki/> (дата звернення: 16.04.2020).

6. Позиция Церкви АСД об иммунизации. *The General Conference of the Seventh-day Adventist Church*. 2015. URL: <https://esd.adventist.org/2015/05/28/pozitsiya-tserkvi-asd-ob-immunizatsii/> (дата звернення: 10.04.2020).
7. Звернення Адвентистської церкви та МОЗ України щодо ситуації навколо коронавірусу. *Церква Адвентистів сьомого дня в Україні*. 2020. URL: <https://adventist.ua/news/ukraine/zvernennya-adventistskoyi-cerkvi-ta-moz-ukrayini-shodo-situaciyi-navkolo-koronavirusu/?fbclid=IwAR2iRgWmDr1OBmKtP7dKCMOZPh7lAyRKswHz9nwJas4E5nfrccgO1o3Sduc> (дата звернення: 14.04.2020).
8. Информация о коронавирусной инфекции COVID-19. 2020. *Офіційний сайт клініки «Ангелія»*. URL: <https://angelia.ua/ru/contacts/> (дата звернення: 14.04.2020).
9. Уайт Э. Медицинское служение. Заокский : Источник жизни, 2010. 335 с.
10. Уайт Э. Свидетельства для церкви. Заокский : Источник жизни, 1996. Т. 5. 754 с.
11. Письмо-обращение к членам Церкви адвентистов седьмого дня об организации медико-миссионерских школ от 11 марта 2007 г. (Особистий архів В. Куриляк).

REFERENCES

1. Nacional'na sluzhba zdorov'ya Ukrayiny': koronavirus COVID-19 – grupy' ry'zy'ku. [National Health Service of Ukraine: coronavirus COVID-19 – risk groups]. *Upravlinnya oхorony' zdorov'ya My'kolayivs'koyi obl'derzhadministraciyi*, 2020. URL: <http://oblzdrav.mk.gov.ua/index.php/golovna/novini/8687-natsionalna-sluzhba-zdorov-ya-ukrajini-koronavirus-covid-19-grupi-riziku> [in Ukrainian].
2. Semenova N. V., Vasy'levskaya E. S., Deny'sov Yu. P., Avdeev D. B. Zdorovij obraz zhy'zny' molodezhy' (ot aby'tury'enta medy'cy'nskogo vuza do specy'aly'sta). [A healthy lifestyle for young people (from an applicant to a medical university to a specialist)]. *Sovremennye problemy nauky' y obrazovany'ya*, 2015. № 1. URL: <https://www.science-education.ru/pdf/2015/1/859.pdf> [in Russian].
3. Balakly'cz'ky'j M. A. Mediaty'zaciya protestanty'zmu v Ukrayini 1991–2010 rokiv. [Mediation of Protestantism in Ukraine 1991–2010]. *H.: Harkivs'ke istory'ko-filologichne tovary'stvo*, 2011. 379 s. [in Ukrainian].
4. Ofy'cy'al'nyye zayavleny'ya, rekomendacy'y' y' drugy'ye dokumenty Cerkvy' adventy'stov sed'mogo dnya. [Seventh-day Adventist Church official statements, recommendations, and other documents]. *Z.: Y'stochny'k zhy'zny'*, 2010. 384 s. [in Russian].
5. Zayavleny'ye Cerkvy' ASD po Voprosu o Kureny'y' y' Ety'chesky'h Aspektah Ego Profy'lakty'ky'. [Statement by the SDA Church on the Question of Smoking and the Ethical Aspects of Its Prevention]. *The General Conference of the Seventh-day Adventist Church*, 2012. URL: <https://esd.adventist.org/2012/03/02/zayavlenie-tserkvi-asd-po-voprosu-o-kurenii-i-eticheskikh-aspektah-ego-profilaktiki/> [in Russian].
6. Pozy'cy'ya Cerkvy' ASD ob Y'mmuny'zacy'y'. [SDA Church Position on Immunization]. *The General Conference of the Seventh-day Adventist Church*, 2015. URL: <https://esd.adventist.org/2015/05/28/pozitsiya-tserkvi-asd-ob-immunizatsii/> [in Russian].
7. Zvernennya Adventy'sts'koyi cerkvy' ta MOZ Ukrayiny' shhodo sy'tuaciyi navkolo koronavirusu. [Appeal of the Adventist Church and the Ministry of Health of Ukraine regarding the situation around the coronavirus]. *Cerkva Adventy'st'iv s'omogo dnya v Ukrayini*, 2020. URL: <https://adventist.ua/news/ukraine/zvernennya-adventistskoyi-cerkvi-ta-moz-ukrayini-shodo-situaciyi-navkolo-koronavirusu/?fbclid=IwAR2iRgWmDr1OBmKtP7dKCMOZPh7lAyRKswHz9nwJas4E5nfrccgO1o3Sduc> [in Ukrainian].
8. Y'nformacy'ya o koronavy'rusnoj y'nfekcy'y' COVID-19. [Information about coronavirus infection COVID-19]. *Oficijny'j sajt kliniky' "Angeliya"*, 2020. URL: <https://angelia.ua/ru/contacts/> [in Russian].
9. Uajt E. Medy'cy'nskoe sluzheny'e. [Medical ministry]. *Z.: Y'stochny'k zhy'zny'*, 2010. 335 s. [in Russian].
10. Uajt E. Svy'detel'stva dlya cerkvy'. [Church Testimonies]. *Tom 5. Z.: Y'stochny'k zhy'zny'*, 1996. 754 s. [in Russian].
11. Py's'mo obrashheny'e k chlenam Cerkvy' Adventy'stov sed'mogo dnya ob organy'zacy'y' medy'ko-my'ssy'onersky'h shkol ot 11 marta 2007 goda. [A letter to the members of the Seventh-day Adventist Church on the organization of medical mission schools of March 11, 2007]. (Osoby'sty'j arhiv Kury'lyak V. V.) [in Russian].